

OLIMPIADA NAȚIONALĂ DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ
Etapă națională
19 aprilie 2022
Clasa a VIII-a

- Toate subiectele sunt obligatorii. Timpul efectiv de lucru este de trei ore.
- Punctajul total este de 100 de puncte.

Citește fiecare dintre textele următoare pentru a putea răspunde la cerințele formulate:

A.

Vara, ca toate verile, era un fel de paradis pe pământ. Nu mai trebuia să mă trezesc cu noaptea în cap, nu mai jucam teatru la masa din bucătărie, mângăind prin caiete, încât mama să creadă că fac lecții. [...] Cum nu izbuteam să mă decid, clefăiam ceva în dorul lelii, de obicei pâine și parizer, scăpam de pijama, găseam hainele unde le lăsasem seara și plecam teleleu pe străzi, convins că viața îți oferă singură, la un singur fluierat, ce nici n-ai visa. Și, cu adevărat, după ce ne fluieram între noi, ne strângeam cu toții. [...]

Nu ne păsa de arșiță, vânt, furtună sau ceață, întotdeauna se iveră ceva de făcut. Deseori, ce plănuiam azi se năruia mâine și ce ne convenea tuturor acum năștea ditamai cearta mai târziu, dar așa era logica jocului, vrând-nevrând. [...] Iar Sandu, vrăjit mereu de comori, chiar și când dormea neîntors, nu se învățase minte nici în iarnă, când scormoniserăm degeaba după cufărul tâlharilor, nici în alte dăți, când se luase după zvonuri ciudate. Căscă gura la cai verzi pe pereți și, așa cum se lăsase prostit de nea Rică, poștașul, putea fi păcălit de oricine îi ghicea slăbiciunea. Atunci, vara, când orașul era cotropit de turiști și de negustori ambulanți, îl pusese pe jar un vânzător de cercei și mărgelile și medalioane, un tip mititel, cu barbă și beretă de pictor, căruia îi scăpase ceva cu intenție, ca și cum ar fi fost vorba de o frântură dintr-o taină. Două cuvinte fuseseră de ajuns, *grote* și *smaralde*, ca Sandu să se aprindă din nou și să reînceapă să ne cicălească. Noi am răbdăm o săptămână, în timp ce el, uimindu-ne pe toți, a trecut pragul bibliotecii orașenești și [...] a ieșit cu vestea că smaraldul nu este doar o piatră prețioasă, cum știe orice fraier, ci un mineral verzui, scilicet, transparent, un silicat natural de beriliu și aluminiu, rudă cu acvamarina și heliodorul. Pe deasupra, ca să nu-și strice faima și să nu credem că s-a scrântit, Sandu a șterpelit de la bibliotecă și o poză, o pagină smulsă dintr-un atlas.

Până la coadă, n-am avut încotro și am suit la Grotele Sure, drum lung și anevoios, pe o cărare care ba se vedea, ba se pierdea, doldora de urme de urs, prin desigurii de molizi și fagi tineri, pe întinderi cu urzici, brusturi și scaieți, tot ocolind văioage, grohotișuri* și bușteni putrezi, purtați cândva de viituri. N-a calculat nimeni, dar bănuiesc că am mers mai mult de două ore, transpirând întruna pe pantele abrupte și dând din mâini ca apucații, în jurul capului, ca să alungăm roiurile de musculițe. De grotele alea, sincer să fiu, îmi era frică, și nu din cauza sălbăticiiei, fiindcă umblam noi prin locuri și mai pustii, pe la Surpături, prin Plaiurile de Sus ori pe valea Trișului, ci a liliecilor despre care auzisem că s-au cuibărit înăuntru cu miile. Căinii ne păzeau de multe, de atâtea ori lătraseră întăritat prin pădure și goniseră lighioane, însă de arătări așa pocite și iuți, un fel de guzgani zburători, n-ar mai fi reușit să ne apere. Îl mângăiam pe Zuri sperând că are aripi ascunse sub blană, dar mă îngrozea gândul că un liliac s-ar putea prinde în părul meu și mi s-ar zvârcoli în creștet, la perciuni sau la ceafă. Urcând, au fost singurele clipe din vara aia când i-am dat dreptate lui tata, care mă tot pisa să mă tund, și m-am liniștit abia pe tăpșanul din fața peșterilor mici, unde, în lumina soarelui, se zărea doar un corb leneș. Era limpede că se liniștiseră și băieții, pentru că Nițuș se tăvălea în iarbă și striga că nu-și taie pletele, iar Tudi își trecea degetele prin chica blonzie, ca un smoc de fân, zâmbind.

Căinii se învioraseră când au ajuns la izvor, leorpăiau lacom și simțeau că îi așteaptă trândăvia, numai Sandu se frământa, privind la smaraldele din creierul lui și la licăririle lor străvezii. A scos o lanternă din buzunar, a orbecăit o vreme prin adânciturile din stâncă, apărea și dispărea, bocănea ritmic uneori, alteori izbea cu furie, ne-a chemat să-l ajutăm să răstoarne niște bolovani, l-am ajutat, dar n-am găsit dedesubt decât râme și gândaci, s-a pornit să sape într-o râpă, unde i se părea lui că pământul fugise la vale și a săpat și [...] a săpat, neobosit, până când s-a oprit din senin și a azvârlit hârlețul pe care-l cărase pe umăr, a venit lângă focul nostru, s-a îngrijit și el de spălatul ciupercilor, de ascuțitul țepușelor și de perpelitul hribilor și al vineciorilor în jărat, ca să ne potolim foamea și să fim fericiți, fiindcă nu există pe lume fericire mai mare decât să mănânci bureți fripiți, să-ți alinți câinele, să fii cu prietenii și să te înșeli.

Altfel, ne duceam des la baie pe Ghindura, la stăvilarele* din bușteni dacă ne lovea soarele în cap și ne apuca lenea, fiindcă astea erau aproape, ori la bulboanele albastrii din coasta muntelui [...].

Primele lăcușoare se cam umpluseră cu mâl, crengi și cioturi, dar izbuteam să ne bălăcim, să țipăm ca din gură de șarpe și, uneori, să cronometrăm cine stă mai mult cu capul la fund. La cel de-al treilea stăvilar, deasupra lui, se putea înota ca la carte, măcar zece metri, dacă o luai în diagonală și erai atent la prundiș. Acolo mergeam doar pe la prânz, când apa se încălzea un pic și nu ne mai tăia respirația, iar după ce traversam de câteva ori și încercam mișcări de delfin, ne întindeam ca focile pe nisipul de la mal și, un timp, dârdâind, nu scoteam niciun sunet. [...] De obicei, de pe nisipul cald, cerul se vedea azuriu ca în cărțile poștale, iar vârfurile copacilor păreau bete, se legănau în stânga și în dreapta, de parcă rădăcinile fagilor și ale paltinilor s-ar fi hrănit cu vin. Chiar dacă nu se iveau nori, la bulboane era complet diferit. Mai întâi, se încheia cu pădurea de foioase, după cum ziceau la școală, și zăreai doar pâlcuri de molizi, pini cenușii și brazi strâmbi, piperniciți, sortiți unei vieți scurte. Apoi pârâul ăla limpede, Ghindura, al cărui nume cine știe de unde venea, doar nu existau stejari prin împrejurimi, darmite ghindă, se purta și el altcumva, nu mai curgea repejor și lăbărțat ca la marginea orașului, ci într-un șuvoi aprig și îngust, năvălaș, gata să te calce în copite dacă îi stăteai în cale. Apa se prăvălea cu vuit într-un șir de cataracte* și forma vâltori adânci, care semănau la culoare cu smaraldele din mintea lui Sandu.

Filip Florian, *Toate bufnițele* (fragmente)

*grohotiș – îngrămădire de fragmente de rocă colțuroase

*stăvilar – baraj

*cataractă – cascadă

B.

— Pământul nostru este viu, Esperanza, spuse Papa, cuprinzându-i mânuța, în timp ce înaintau printre lăstarii delicați de vie.

Cârceii de viță înfrunziți se înfășuraseră în jurul butucului, iar strugurii stăteau să cadă. Esperanza avea șase ani și era înnebunită după plimbările pe care le făcea cu tatăl ei printre rândurile șerpuitoare, rămânând cu privirea pierdută la el și la ochii lui care păreau că dansează de atâta dragoste pentru pământ.

— Toată valea asta respiră și trăiește, spuse tatăl ei, făcând un gest larg cu mâna către munții care stăteau de strajă în depărtare. Ne dă rod și ne face să ne simțim bine-veniți.

Atinse cu grijă un lăstar crescut aiurea, care se întinsese pe rând ca și cum ar fi așteptat până atunci să-i strângă mâna. Papa luă de jos un pumn de pământ.

— Știi că dacă te întinzi pe pământ îi simți respirația? zise el uitându-se atent la mâna de țărână. Îi simți inima bătând.

— Tati, vreau și eu să simt, spuse fetița.

— Vino.

Merseră până în capătul rândului, acolo unde pământul înclinat formase un prag înverzit.

Papa se întinse pe burtă și ridică ochii către ea, bătând ușor cu palma bucată de pământ de alături.

Esperanza își netezi rochia și ingenunche. Apoi, ca o omidă, se întinse încetisor lângă el, cu fața spre fața lui. Căldura soarelui o apăsa pe un obraz, iar căldura pământului pe celălalt.

Fetița chicoti.

— Șșșt, îi atrase el atenția. Nu poți simți bătăile de inimă ale pământului decât dacă rămâi nemișcată și tăcută.

Copila se abținu cu greu să râdă și după un moment spuse:

— Eu nu aud nimic, Papi. [...]

— Ai puțină răbdare și fructul o să-ți cadă în palmă. Trebuie să ai răbdare, Esperanza.

Ea așteptă nemișcată, urmărind privirea lui Papa.

Și dintr-odată simți ceva. O mișcare timidă la început. O lovitură delicată. Apoi mai puternică. Un bum, bum, bum care îi reverberă* în corp.

Putea chiar să-l audă. Sunetul bătăii îi năvăli în ureche. Pam-pam, pam-pam.

Îl privi pe Papa cu ochi mari fără să vrea să scoată niciun cuvânt. Fără să vrea să piardă sunetul. Fără să vrea să uite vreodată felul în care se simte inima văii.

Se lipi și mai tare de sol, până când respirația ei se uni cu cea a pământului. Și cu a lui Papa. Trei inimi care băteau la unison.

Îi zâmbi lui Papa, fără să scoată niciun cuvânt, ochii ei spunând totul.

Și zâmbetul lui răspunse zâmbetului ei, dându-i de știre că înțeleșese că simțise și ea inima pământului.

Pam Muñoz Ryan, *Trandafirii din Mexic* (fragmente),
traducere din limba engleză de Mădălina Vasile

*reverbera – (aici) a produce un ecou

C.

Când o ființă dragă ne dăruiește o carte de citit, pe ea o căutăm mai întâi în rândurile, gusturile, rațiunile care au determinat-o să ne pună în mâini acea carte, semnele unei fraternități. Apoi, textul ne ia cu sine și îl uităm pe cel sau pe cea care ne-a cufundat în carte, aici se vedește întreaga putere a unei opere [...].

Cu toate acestea, odată cu trecerea anilor, se întâmplă ca evocarea textului să readucă în minte amintirea celui alt; unele titluri redevin atunci chipuri. [...]

Trebuie să citim.

Pentru a învăța.

Pentru a ne duce la bun sfârșit studiile.

Pentru a ne informa.

Pentru a ști de unde venim.

Pentru a ști cine suntem.

Pentru a-i cunoaște mai bine pe ceilalți.

Pentru a ști încotro ne ducem.

Pentru a păstra memoria trecutului.

Pentru a ne lămurii prezentul.

Pentru a profita de experiențele anterioare.

Pentru a câștiga timp.

Pentru a evada.

Pentru a căuta un sens vieții.

Pentru a înțelege bazele civilizației noastre.

Pentru a ne întreține curiozitatea.

Pentru a ne distra.

Pentru a ne cultiva.

Pentru a comunica.

Pentru a ne exercita spiritul critic.

Daniel Pennac, *Ca un roman* (fragmente),
traducere din limba franceză de Ileana Cantuniari

SUBIECTUL I

20 de puncte

Scrive pe foaia de concurs numărul cerinței și litera corespunzătoare răspunsului corect:

1. Sunt despărțite corect în silabe toate cuvintele din seria:

- a) bi-bli-o-te-că, ce-lui-lalt, păs-tra.
- b) bi-blio-te-că, ce-lui-lalt, pă-stra.
- c) bi-bli-o-te-că, ce-lu-i-lalt, păs-tra.
- d) bi-bli-o-te-că, ce-lui-lalt, pă-stra.

2 puncte

2. Conțin diftongi toate cuvintele din seria:

- a) „duceam”, „ei”, „leorpăiau”.
- b) „fiindcă”, „foioase”, „rochia”.
- c) „lighioane”, „roiurile”, „ziceau”.
- d) „furie”, „foame”, „mângâiam”.

2 puncte

3. Sinonimele contextuale ale cuvintelor subliniate în secvența: „Deseori, ce plănuiam azi se năruia mâine și ce ne convenea tuturor acum năștea ditamai cearta mai târziu” sunt, în ordine:

- a) *totdeauna, construiam, agreearea.*
- b) *rareori, contestam, conflictul.*
- c) *mereu, povesteam, controversa.*
- d) *frecvent, planificam, neînțelegera.*

2 puncte

Scrive pe foaia de concurs răspunsurile la cerințele de mai jos:

4. Identifică predicatul din secvența următoare: „putea fi păcălit de oricine îi ghicea slăbiciunea”, precizând felul acestora. **2 puncte**

5. Alcătuieste un enunț cu o altă valoare morfologică a cuvântului subliniat în fragmentul următor, precizând-o: „Era limpede că se liniștiseră și băieții”. **2 puncte**

6. Menționează cazul substantivelor subliniate în secvențele: „De grotele alea, sincer să fiu, îmi era frică ” și „dar mă îngrozea gândul că un liliac s-ar putea prinde în părul meu”. **2 puncte**

7. Selectează pronumele din secvența următoare, precizând felul acestora: „— Toată valea asta respiră și trăiește, spuse tatăl ei, făcând un gest larg cu mâna către munții care stăteau de strajă în depărtare”. **2 puncte**
8. Transcrie propozițiile subordonate din fraza următoare, menționând felul acestora: „Și zâmbetul lui răspunse zâmbetului ei, dându-i de știre că înțelesese că simțise și ea inima pământului”. **2 puncte**
9. Formulează un enunț exclamativ în care pronumele „acesta” să fie complement prepozițional. **2 puncte**
10. Rescrie corect mesajul pe care un adolescent îl trimite prietenilor săi: *Știu, dragii noștri prieteni că am exagerat cu întrebările care m-ar fi lămurit în privința ideii de într-ajutorare.* **2 puncte**

SUBIECTUL al II-lea

40 de puncte

Scrive pe foaia de concurs răspunsul, în enunțuri, pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. De ce crezi că într-o carte primită în dar căutăm mai întâi trăsăturile persoanei care ne-a dăruit-o, „gusturile, rațiunile care au determinat-o să ne pună în mâini acea carte”? Formulează răspunsul în 30 – 50 de cuvinte. **6 puncte**
2. Prezintă, în 50 – 70 de cuvinte, o semnificație a secvenței: „a săpat, neobosit, până când s-a oprit din senin și a azvârlit hârlețul pe care-l cărase pe umăr, a venit lângă focul nostru, s-a îngrijit și el de spălatul ciupercilor, de ascuțitul țepușelor și de perpelitul hribilor și al vineciorilor în jărat, ca să ne potolim foamea și să fim fericiți, fiindcă nu există pe lume fericire mai mare decât să mănânci bureți fripți, să-ți alinți câinele, să fii cu prietenii și să te înșeli”. **6 puncte**
3. Ce atitudine a naratorului se desprinde din secvența: „Două cuvinte fuseseră de ajuns, *grote* și *smaralde*, ca Sandu să se aprindă din nou și să reînceapă să ne cicălească. Noi am răbdad o săptămână, în timp ce el, uimindu-ne pe toți, a trecut pragul bibliotecii orașenești”? **6 puncte**
4. Ce alte două motive ai adăuga pe lista dată în textul C, pentru care ar trebui să citim? Scrie răspunsul, respectând formatul de listă al textului indicat. **6 puncte**
5. Ce trăsătură a personajului Sandu reiese din secvența: „Iar Sandu, vrăjit mereu de comori, chiar și când dormea neîntors, nu se învățase minte nici în iarnă, când scormoniserăm degeaba după cufărul tâlharilor, nici în alte dăți, când se luase după zvonuri ciudate. Căscă gura la cai verzi pe pereți și, așa cum se lăsase prost de nea Rică, poștașul, putea fi păcălit de oricine îi ghicea slăbiciunea.”? Ilustrează cu un exemplu comentat din fragmentul dat. **8 puncte**
6. Ce text ai alege, dintre A și B, pentru a susține ideea că citim „pentru a ne întreține curiozitatea”? Motivează răspunsul, în 50 – 70 de cuvinte, valorificând textul ales. **8 puncte**

SUBIECTUL al III-lea

40 de puncte

Crezi că lumea întreagă poate fi privită ca text, în sensul în care poate fi „citită”?

Scrie un text, de minimum 200 de cuvinte, în care să prezinți răspunsul la întrebarea dată, valorificând câte o semnificație din fiecare text-suport, precum și experiența ta de lectură.

Vei primi **26 de puncte** pentru conținutul compunerii și **14 puncte** pentru redactare.

Notă! Punctajul pentru redactare se acordă doar în cazul în care compunerea are minimum 200 de cuvinte și dezvoltă subiectul propus. Compunerea nu va avea titlu sau motto.